

DE STAD UIT HET GROEN IN

MARKT, BURGER EN OVERHEID
WERKEN SAMEN AAN EEN
AANTREKKELIJK RECREATIEF AANBOD

meer kwaliteit
met minder geld

INHOUD

Voorwoord	3
Inleiding Het vrijetijdslandschap van de toekomst	6
1. Recreanten aan het roer	10
2. Overheden delen verantwoordelijkheid	20
3. Ondernemers grijpen kansen	30
Doorkijk 2020 Hoe zou het zijn als....	40

VOORWOORD

Recreatiemogelijkheden zijn belangrijk in hoe wij de kwaliteit van onze omgeving beleven. Wij Nederlanders trekken er graag op uit, ook dicht bij huis. We gaan hardlopen, fietsen, of zonnen aan de waterkant. We vinden het vanzelfsprekend dat die recreatievoorzieningen er zijn en dat overheden en terreinbeheerders, zoals de provinciale landschappen, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en de recreatieschappen, hiervoor zorgen. Door de afschaffing van het programma 'Recreatie om de Stad' en andere bezuinigingen ontstaat een nieuwe situatie.

Als we naar de toekomst kijken, naar de vraag van de recreant, naar de financiële mogelijkheden van de overheid en naar de eigendomspositie van de gronden op het platteland dan lijkt het duidelijk dat we ook naar andere mogelijkheden voor ontwikkeling van recreatie moeten kijken. Hoe kunnen wij het aanbod voor de recreant dicht bij huis groter en gevarieerder maken, rekening houdend met de budgettaire mogelijkheden van de regionale en landelijke overheid? Dat is waar staatssecretaris Henk Bleker op doelde toen hij in de Tweede Kamer de oproep deed voor lowbudgetrecreatie. Vanuit de Taskforce Multifunctionele Landbouw, programma recreatie en toerisme, hebben wij dit onderwerp samen met andere organisaties opgepakt, want wij zien kansen voor de ondernemers op het platteland! In deze brochure hebben we dit nader uitgewerkt. Het is geen uitputtend overzicht geworden, maar bedoeld om het onderwerp te verkennen en de lezer te inspireren. De ondernemer, grondbezitter, overheid en ook de recreant, ieder kan vanuit zijn eigen rol en positie met dit onderwerp verder.

Ik wens u veel leesplezier!

Roel S. Cazemier,
Burgemeester gemeente Dinkelland
Voorzitter Taskforce Multifunctionele Landbouw

- Gebruiksaanwijzing:
- (1) Werk de stekker van het ION op-
laadpunt aan op het laadpunt van
uw ION.
 - (2) Het opladen van uw ION moet
extern gebeuren.
 - (3) Het batterij-symbool is rood als de
batterij van uw ION leeg is.
 - (4) Verwijder het laadkabel van
het ION als het van de stekker af
valt.
 - (5) De garantie van de stekker wordt terug
op het laadpunt teruggeleverd.
Dank u wel!

INLEIDING

Het vrijetijdslandschap van de toekomst

De Nederlander recreëert graag in het groen. Hiervoor zijn wandel- en fietspaden nodig en zwemplassen, speelvelden, ruiterspelen en andere recreatievoorzieningen. Tot voor kort nam de overheid veel verantwoordelijkheid voor de aanleg en het beheer van deze voorzieningen. Maar door bezuinigingen en andere maatschappelijke en economische ontwikkelingen is het recreatieveld in verandering. Kan het misschien anders? Hoe kunnen recreanten, overheden en ondernemers gezamenlijk zorgen voor een aantrekkelijke groene vrijetijdsomgeving? In deze publicatie laten we zien dat het kan.

Decennialang hield de overheid de touwtjes in handen: gebieden werden verworven en ingericht en vervolgens in beheer gegeven bij recreatieschap of natuurorganisatie. Het kabinet maakte hieraan in 2010 een eind: het Rijk stopte het programma Recreatie om de Stad (RodS, zie kader pagina 8 en 9) en investeert niet meer in aanleg, inrichting en beheer van recreatiegebieden. En ook andere overheden hebben te maken met bezuinigingen. Tegelijkertijd blijft de vraag naar groene recreatie stijgen.

Zo'n abrupte stop van financiering dwingt tot bezinning. Is het verwerven van de traditionele grote oppervlaktes nog wel de beste manier om groene recreatie te stimuleren? Kunnen we dit doel ook op een andere manier bereiken? Om te fietsen en te wandelen is een netwerk van paden met hier en daar een aantrekkelijke stopplek misschien wel net zo geschikt als een aaneengesloten recreatiegebied. En misschien kan een ondernemer die paden wel onderhouden, of pleisterplaatsen creëren.

Naar een nieuwe verhouding tussen publiek en privaat

Het vrijetijdslandschap van de toekomst gaat er dus anders uitzien, met meer combinaties van publieke en private voorzieningen. Ondernemerschap gaat een grotere rol spelen. Er komt meer variatie in het aanbod. Ondernemers, beheersorganisaties en overheden werken samen om het recreatieve aanbod beter aan te laten sluiten bij de vraag. Ook de manier waarop de voorzieningen gerealiseerd worden gaat veranderen. Ondernemers zoeken naar een grotere rol in recreatieve gebiedsontwikkeling; provincies ontwikkelen zich tot regisseur in het vrijetijdslandschap.

RECREATIE OM DE STAD

EINDE VAN EEN TIJDPERK

Recht op vrijetijdsbesteding is verankerd in de grondwet. Letterlijk stelt artikel 22 (onder andere): "Zij [de overheid] schept voorwaarden voor maatschappelijke en culturele ontplooiing en voor vrijetijdsbesteding." Door de jaren heen vormde dit (mede) de basis voor het recreatiebeleid van de overheid, dat uiteindelijk vorm krijgt in het programma Recreatie om de Stad (RodS).

RodS kent een lange geschiedenis. Al vanaf eind jaren vijftig staat het groen in stedelijke gebieden op de Rijksagenda. Door de jaren zijn talloze beleidscategorieën de revue gepasseerd (Rijksbufferzones, Randstadgroenstructuur en Groene Sterren, Groen in en om de stad, Recreatie om de Stad) en zijn verantwoordelijkheden gewijzigd. In 2006 maakte het Rijk prestatieafspraken met de provincies over de realisatie van Recreatie om de Stad: de overheid zorgde door aankopen, inrichten en beheer van recreatiegebieden voor tegenwicht tegen de verstedelijking én het opheffen van het tekort aan recreatieruimte.

Deze veranderingen in het recreatieveld komen natuurlijk niet uit de lucht vallen. De afschaffing van de Rijksbijdrage aan RodS brengen deze wel in een stroomversnelling. Maar er gebeurt al veel. Natuurbeheerders spelen steeds meer in op de wensen van bezoekers, en bieden ook commerciële voorzieningen aan. Boeren en andere ondernemers realiseren aantrekkelijke (semi-)openbare vrijetijdsvoorzieningen, zoals de klompenpaden. En verenigde burgers werken aan het uitzetten van wandelroutes, draaien mee in het beheer, of zorgen voor het behoud van recreatiegebieden in de buurt.

Anders, goedkoper en beter?

In deze brochure geven we een aantal voorbeelden om te laten zien dat het kan: andere, goedkopere en misschien wel betere groene vrijetijdsvoorzieningen. In elk geval een waardevolle en uit financieel oogpunt noodzakelijke aanvulling op de bestaande aaneengesloten gebieden. Vanuit het perspectief van de recreant, de overheid en de ondernemer laten we zien wat er al gebeurt en hoe partijen het kunnen aanpakken.

Van Recreatie om de Stad was begin 2010 64% van de taakstelling in handen van Bureau Beheer Landbouwgronden of overgedragen aan een terreinbeheerder. 46% was ook daadwerkelijk ingericht. Knelpunt was dat de benodigde grond niet altijd beschikbaar was, of te duur. Hoewel het mogelijk is dat particulieren RodS-gronden in eigendom en beheer hebben, wordt landelijk minder dan 1% van het areaal door particulieren beheerd.

In 2010 kondigde staatssecretaris Bleker aan de Rijksbijdrage aan RodS te stoppen. Aan de Tweede Kamer zegde hij toe mogelijke alternatieven te onderzoeken. Dit vormt de directe aanleiding voor deze publicatie. Blekers besluit past in het debat over decentralisatie, een meer vraaggerichte ontwikkeling van recreatievoorzieningen en een terugtrekkende overheid.

BRONNEN

<http://wetboek.net>

Natuurmeting op de kaart, DLG 2010.

1. Recreanten aan het roer

Vrije tijd heeft een belangrijke plaats in het leven van de Nederlander. Want hoewel de hoeveelheid vrije tijd per persoon afneemt, gaan we er vaker op uit, en geven we per uitje meer geld uit. De tijd die we gemiddeld per uitje besteden wordt steeds korter en daarmee worden de verwachtingen van de recreanten steeds hoger. Alles moet kloppen: lekkere cappuccino, perfecte styling, een organisatie en serviceniveau waar niets op aan te merken is, of juist een dagje 'back to basic'. Met tijd als de belangrijkste beperkende factor, moet het aanbod goed vindbaar en herkenbaar zijn en goed bereikbaar.

Een belangrijk deel van de vrije tijd wordt besteed in een groene omgeving, niet te ver van huis. Wandelen en fietsen zijn nog steeds de meest geliefde activiteiten. Wat echter steeds belangrijker wordt, is de beleving tijdens het wandelen en fietsen, en dit geldt ook voor andere vrijetijdsactiviteiten. Het moet authentiek zijn, of cultureel of natuurlijk. De activiteiten veranderen niet veel, maar de behoeften van de recreant daaromheen wel.

De recreant centraal

Enkel gegevens over leeftijd, opleiding en gezinssamenstelling zijn niet meer voldoende om grip te krijgen op de vraag. Om op de veranderende vraag te kunnen inspelen, is inzicht in de behoeften, wensen, interesses en motieven van de recreant nodig. Staatsbosbeheer werkt daarom met motiefgroepen om de natuurgebieden nabij de stad optimaal te laten functioneren als recreatiegebieden voor verschillende groepen gebruikers. De vereniging van recreatieondernemers RECRON bracht de Recreantenatlas dagrecreatie uit (zie kader pagina 12) die de wensen en voorkeuren van consumenten in beeld brengt op basis van leefstijlen.

De recreant kan ook op een directe manier betrokken worden bij realisatie en beheer van publieke vrijetijdsvoorzieningen. Burgers, dus ook recreanten, willen invloed uitoefenen op hun omgeving. Veel mensen voelen zich op een of andere manier verbonden met de plek waar ze hun vrije tijd doorbrengen. Bijvoorbeeld bij Groendomein Wasven (zie voorbeeld pagina 16) waarbij bewoners op duurzame wijze hun vrijetijdsomgeving ontwikkelen en beheren. Maar denk ook aan wilgenknotploegen, de vrijwillige weidevogelbeschermers en vrijwilligers die de bewegwijzering van wandelroutes beheren.

De kracht van social media

Nieuwe technieken bieden kansen voor nieuwe vormen van betrokkenheid van de burger bij de plannen voor recreatievoorzieningen. Via bijvoorbeeld LinkedIn, Twitter of Facebook kunnen mensen zich snel en op een laagdrempelige manier organiseren. Bijna alle Nederlanders raadplegen internet voordat ze er opuit gaan, 70% bekijkt ook wel eens sociale netwerksites en beoordelingssites. Zij vinden vooral de interactie belangrijk die deze sociale media mogelijk maken.

De laagdrempelige betrokkenheid van recreanten biedt nieuwe mogelijkheden voor samenwerking. Crowdfunding (zie voorbeeld pagina 18) bijvoorbeeld mobiliseert deze (niet vrijblijvende) betrokkenheid. 'Friends, fans or fools' leveren een concrete financiële bijdrage aan een project en krijgen hiervoor invloed terug, rendement (financieel of in natura) op de investering, een cadeau of privilege.

Lees verder

www.nbtc.nl/nl/innovatielab.htm

<http://tinyurl.com/recreantenatlasutrecht>

RECREANTENATLAS

LEEFSTIJLEN GEVEN INZICHT IN DE RECREATIEVRAAG

Begin 2011 bracht de RECRON InnovatieCampagne de 'Recreantenatlas dagrecreatie' uit. Op basis van leefstijlen zijn zeven groepen recreanten, zeven belevingswerelden, onderscheiden en is in beeld gebracht welke activiteiten zij ondernemen. Deze atlas biedt daarmee zicht op de vraag van (dag)recreanten, en kan waardevolle informatie opleveren voor zowel de overheid als ondernemers.

De overheid krijgt met de atlas een beter zicht op de lokale en regionale vraag en kan daarmee in haar beleid rekening houden. Ook de ondernemer krijgt een beter beeld van de wensen van zijn bezoekers en kan op die manier met zijn aanbod, bijvoorbeeld door het ontwikkelen van extra producten of nieuwe arrangementen, (nog) beter aansluiten op de vraag van zijn klanten.

www.recroninnovatiecampagne.nl

FACTS & FIGURES

DE VRAAG NAAR RECREATIE

- Nederlanders trekken 900 miljoen keer per jaar naar buiten.
- De stedeling gaat circa 40 keer per jaar naar het groen om de stad dat zich op minder dan 10 kilometer van de woning bevindt.
- Tot 2040 groeit de bevolking in de Randstad, waarmee ook de vraag naar recreatievoorzieningen buiten blijft groeien.
- Nederlanders brengen een groter deel van hun vrije tijd buitenshuis door dan dertig jaar geleden.
- Maatschappelijke ontwikkelingen zoals de multiculturele samenleving en verdergaande individualisering stellen andere eisen aan het recreatieaanbod.
- Fietsen en wandelen zijn nog altijd de populairste vormen van vrijetijdsbesteding buitenshuis. Andere bezigheden zijn: winkelen, uit eten, zwemmen, toeren met de auto of motor en sporten. De verwachting van de recreant verandert wel: beleving, belevenis en verdieping zijn belangrijk.
- Digitale media worden belangrijker. In voorbereiding en steeds meer tijdens de vrijetijdsbeleving.
- Er is toenemende aandacht voor duurzaamheid, authenticiteit en gezondheid.
- Juist tijdens de schaarse vrije tijd worden hogere eisen gesteld ten aanzien van kwaliteit, variatie, comfort en maatwerk.

BRONNEN

www.monitorvrijetijdtoerisme.nl

Stichting Recreatie: Toekomstige recreatievraag in rijksbufferzones, 2008

www.pbl.nl

SCP, Eropuit!, 2011

BETROKKENHEID VERZILVEREN

EXPERIMENTEREN MET BETROKKENHEID

Veel mensen voelen zich betrokken bij natuur en landschap. Een interessante vraag is hoe ver deze betrokkenheid gaat, en of je die kunt organiseren en verzilveren. In Engeland experimenteert de National Trust met MyFarm. Doel van dit internetexperiment is burgers te betrekken bij boeren en hen te leren over voedselproductie. Voor 30 pond ben je een 'Farmer' op de werkende boerderij Wimpole Estate in Cambridgeshire. Naast gratis toegang voor 5 personen, krijg je daarmee het recht om mee te beslissen over de bedrijfsvoering: wordt er kwaliteitsgraan voor brood gezaaid of moeten we gaan voor de meeste opbrengst? En hoe belangrijk is het landschap dat met dit voedsel tot stand komt? Via blogs, video's and podcasts kun je als MyFarmer alles op het bedrijf volgen en meediscussieren. Het resultaat na drie maanden? Levendige discussies en circa 2000 meeboerende MyFarmers – goed voor 60.000 pond. www.my-farm.org.uk

Op Tuinderij De Nieuwe Akker in Haarlem mogen houders van het groenteabonnement meedenken over groei en bloei op de tuin. De deelnemende mede-tuinders kopen vooraf een aandeel in de oogst en zo zijn de boer en de consument samen verantwoordelijk voor het bedrijf. Op de tuin worden regelmatig verschillende activiteiten georganiseerd. www.denieuweakker.nl

VOORBEELD GROENDOMEIN WASVEN

“Wij zijn idealistisch, maar het is geen geitenwollensokkenverhaal. Ook bij maatschappelijke voorzieningen is een professioneel business- en exploitatiemodel essentieel.”

Voorzitter Van Kempen:

BURGERS BAAS VAN EIGEN PLEISTERPLAATS

Van actiegroep ‘De Beuk erin’ naar stichting Groendomein Wasven die zich inzet voor versterking relatie stad en buitengebied

In 1997 zette actiegroep ‘De Beuk erin’ zich in voor het behoud van een monumentale Beukenlaan in het Groendomein Wasven aan de rand van Eindhoven. De groep buurtbewoners trok zich het lot aan van het verwaarloosde groengebied. Zij richtten de stichting Groendomein Wasven op en kochten in 2006 de leegstaande langgevelboerderij van de gemeente tegen een marktconforme prijs. Zij stelden een business- en exploitatieplan op en regelden de financiering van de benodigde investeringen. Via de stichting Wasvenboerderij exploiteren zij nu zelf deze populaire pleisterplaats.

Op het erf vinden we onder meer een ambachtelijke bakkerij met dagelijks vers brood en gebak, een koffiebranderij, een restaurant met een terras en een ruimte voor natuureducatie. Het restaurant wordt gerund door professionals in dienst van de stichting, de stichting zelf bestaat uit buurtbewoners. Voor de exploitatie ontvangen ze geen subsidie, winsten worden geïnvesteerd in de verdere duurzame ontwikkeling van het Wasven. Bijvoorbeeld via het initiatief ‘Van Tuin tot Tafel’: activiteiten om de verbinding tussen stad en streek, en duurzame voedselproductie te promoten. In het Wasven worden nu ook eigen groenten gekweekt, streekproducten verkocht, energie opgewekt en in de buitenkeuken gekookt met schoolkinderen en andere groepen.

www.wasven.nl

Burgerinitiatief

Populaire pleisterplaats behouden en ontwikkeld

vastgoed marktconform aangekocht; beheer groendomein zonder subsidies

VOORBEELD CROWDFUNDING

“Door de jaren heen hebben we veel goodwill bij de mensen gecreëerd, en we zijn erg benieuwd of we deze ook financieel kunnen verzilveren. Uiteraard met het oog op het uitbreiden en verbeteren van onze activiteiten.”

Ellen Oomen (Hoeve Klein Mariëndaal)

BURGER FINANCIERT RECREATIE

Vele handen maken licht werk: recreanten en burgers dragen bij aan realisatie recreatievoorzieningen

Ook burgers kunnen bijdrage aan de financiering van recreatie. Crowdfunding is in opmars in diverse sectoren. Waarom ook niet in recreatie?

Het idee van crowdfunding is om de grote massa te overtuigen om een kleine bijdrage te investeren, om zodoende voldoende kapitaal te verkrijgen voor jouw initiatief. Het brede publiek wordt bereikt via internet. Verschillende succesvolle initiatieven vinden we op het gebied van muziek (Sellaband), film (Cinecrowd), kunst en ontwikkelingswerk (1% Club).

Hoeve Klein Mariëndaal, een zorgboerderij bij Arnhem is op zoek naar enkele honderden burgers die willen bijdragen aan de benodigde investering voor een theeschenkerij op de hoeve. Deze schenkerij zal ook met mensen uit de zorg gerund gaan worden. Fans, vrienden en andere betrokkenen kunnen een bijdrage leveren vanaf 50 euro. Als tegenprestatie ontvangen zij een presentje (nestkastje) en waardebonnen die straks besteed kunnen worden in de theeschenkerij en boerderijwinkel. Hoeve Klein Mariëndaal is al enkele jaren actief op het vlak van zorg en recreatie. www.hoevekleinmariendaal.nl

Burgers zetten geld in op zelf gekozen recreatiedoelen

2. Overheden delen verantwoordelijkheden

Het aankopen, inrichten en beheren van grootschalige groen- en recreatiegebieden is duur en duurt lang: van planning tot realisatie soms meer dan 20 jaar. Voordeel is de planologische zekerheid. Dit heeft prachtige vrijetijdslandschappen opgeleverd waar miljoenen mensen dagelijks van genieten, zoals Midden-Delfland, Spaarnwoude en het Twiske. Maar door stopzetting van de rijksbijdrage zal het anders moeten.

Op aankoop en inrichting kan eigenlijk eenvoudig worden bespaard. Om te kunnen fietsen in een groene omgeving is in principe niet meer grond nodig dan de vierkante meters onder het fietspad. Voor het beheer van het omliggende landschap wordt niet gekozen voor aankoop, maar voor samenwerking met de partijen die dat nu al doen: agrarische ondernemers bijvoorbeeld. Of met nieuwe partijen zoals investeerders die er vertrouwen in hebben dat recreatie duurzaam rendement oplevert. De beheerder is tevens de ondernemer ter plaatse en direct aanspreekbaar voor gasten. Al voor de afschaffing van de RodS besloot de gemeente Heerhugowaard te kiezen voor dit model, met aantoonbaar lagere kosten voor de overheid (zie voorbeeld pagina 26).

Overheid als afnemer van recreatiediensten

Net zoals regio's en provincies openbaarvervoersdiensten afnemen bij commerciële aanbieders, zouden ze ook publieke recreatiediensten kunnen afnemen. Bijvoorbeeld waar samenwerkende ondernemers een picknickplek, ruiterroute of hondenzwemplek efficiënter kunnen aanleggen en beheren of evenementen kunnen organiseren. Het scheelt in elk geval de aankoop van gronden en ook kunnen de kosten voor arbeid lager zijn. Wanneer aanbieders voordelen zien in combinatie met andere (commerciële) activiteiten is dit dubbel effectief. Bijvoorbeeld de manege die publieke ruiterroutes aanbiedt en onderhoudt of een boer die een Rustpunt creëert (zie voorbeeld pagina 28). De overheid neemt dan de aangeboden voorzieningen af, al dan niet op basis van een openbare aanbesteding. Of de overheid 'bestelt' bepaalde voorzieningen die de samenwerkende ondernemers in de regio kunnen leveren. Vraag en aanbod kunnen bij elkaar worden gebracht in een webshop (zie fictief voorbeeld pagina 44). Regionaal samenwerkende ondernemers, grondeigenaren en ook natuurbeheerders presenteren hierin hun aanbod, compleet met prijskaartje.

Synergie tussen publiek en privaat: lokaal én regionaal

In het vrijetijdslandschap van de toekomst staat synergie tussen publieke en private voorzieningen centraal. Hierdoor kan flexibel worden ingespeeld op de vraag van de recreant: steeds weer iets nieuws, gericht op beleving, met een hoog serviceniveau. Bij een horecagelegenheid nabij een natuurspeeltuin en startpunt van wandelroutes, het pleisterplaatsmodel, is de synergie duidelijk. Hierbij levert bijvoorbeeld een overheid een bijdrage aan de realisatie van een openbare parkeerplaats, de ondernemer beheert deze en exploiteert ook het bezoekerscentrum. Wat gebeurt er wanneer deze synergie ook op regionale schaal gerealiseerd wordt? De focus verschuift dan van het aanleggen van grote aaneengesloten recreatiegebieden, naar het aaneenschakelen van verschillende plekken in een recreatief netwerk (zie voorbeeld pagina 26). De kracht van een dergelijk netwerk ligt in de flexibiliteit van de ondernemers om in te spelen op de vraag van de recreant waarmee de nodige variatie in het aanbod wordt gecreëerd.

Wie betaalt, bepaalt

Bovenstaande vraagt van de overheid (en ook van de ondernemers, zie hoofdstuk 3) een cultuuromslag. Uitgaande van het principe 'wie betaalt, bepaalt' betekent het dat de overheid minder topdown kan sturen en afhankelijker is van samenwerking met anderen. De provincie of de gemeente wordt regisseur van ruimtelijke ontwikkeling en moet in die rol ondernemers prikkelen tot innovatieve ideeën. Overheden zouden ondernemers met plannen voor nieuw recreatief aanbod in het landelijk gebied meer mogelijkheden kunnen bieden, op voorwaarde dat de ondernemer een publieke recreatievoorziening realiseert of beheert. Die mogelijkheden

kunnen zitten in het aanpassen van het bestemmingsplan, toepassen van de ruimte-voor-ruimte-regeling of het recreatief herontwikkelen van voormalig agrarische bebouwing. De ondernemer zal de investering in een publieke recreatievoorziening moeten terugverdienen; het publieke en private moeten elkaar versterken.

Dit gebeurt al wel, maar nog te weinig. Zo stelt de Groenservice Zuid-Holland dat de verdienmogelijkheden en inkomsten in bestaande recreatiegebieden makkelijk verdubbeld zouden kunnen worden. Maar dit moet dan wel mogelijk worden gemaakt in de regelgeving.

In het decentralisatieakkoord zetten het Rijk en IPO voor RodS-gebieden een stap in die richting. De praktijk zal moeten uitwijzen hoe dit uiteindelijk uitpakt. Een knelpunt hierbij zijn bijvoorbeeld de contracten bij uitgifte in erfpacht aan recreatieschappen, waarin privaatrechtelijk ontwikkelbeperkingen zijn opgelegd. Verder conflicteert de verkoop van streekproducten als economische drager van een openbare pleisterplaats soms met de gemeentelijke regels voor detailhandel. Boeren met een recreatieve neventak die willen doorgroeien met hun recreatieve bedrijf, lopen tegen complexe ruimtelijke regels aan. Nieuwe niet-agrarische ondernemers op het platteland met plannen voor recreatie hebben het bovendien een stuk lastiger dan zittende agrarische ondernemers. Een bestemmingsplan buitengebied zou daarom, binnen de ruimtelijke randvoorwaarden, meer mogelijkheden moeten bieden, aan alle ondernemers.

Recreatie in gebiedsontwikkeling

Naast wonen, werken, water en natuur heeft vrijetijd niet vaak een vanzelfsprekende positie in gebiedsontwikkeling. Overheden en (recreatie)ondernemers weten elkaar niet altijd te vinden. Betrokkenen bij gebiedsontwikkeling hebben vaak weinig kennis over het 'hoe en wat' van recreatievoorzieningen. Op dit snijvlak van recreatie en ruimte stimuleert de Stichting Innovatie Recreatie & Ruimte (STIRR) samenwerking en innovatie. Zo sloten STIRR en de RECRON onlangs een 'Green Deal' met het Rijk om iconprojecten te selecteren waarin recreatieondernemers experimenteren met verschillende verdienmodellen voor investeringen in natuur.

De combinatie van sociaal ondernemerschap en een faciliterende overheid biedt kansen voor een nieuw beeld van ondernemerschap op het platteland. Van multifunctionele bedrijven naar multifunctionele gebieden, met een combinatie van recreatie, een aantrekkelijk landschap en landbouw.

Lees verder

www.recreatieenruimte.nl

<http://ondernemendgroen.nl/greendeal>

BELEID VOOR RECREATIE ROND DE STAD

- Door het afschaffen van RodS wil de Rijksoverheid in de periode tot en met 2015 140 miljoen euro bezuinigen en daarna structureel nog eens 10 miljoen.
- Voor de realisatie van RodS financierde het Rijk 100% van de verwervingskosten (circa € 80.000 per hectare), € 21.750 per hectare voor inrichting en de helft van het beheer (via Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten of particulieren). De kosten voor het beheer liggen tussen de € 1.500 en € 3.000 per hectare per jaar.
- Nagenoeg alle provincies leggen in hun coalitieakkoord de relatie tussen recreatie & toerisme en economie. Ruimte voor toeristisch-recreatief ondernemerschap wordt hierbij nadrukkelijk genoemd.
- Van alle provincies reserveert alleen Zuid-Holland 100 miljoen extra voor recreatie nabij de steden.
- Zowel de provincies Utrecht, Zuid-Holland als Noord-Holland willen binnenkort een nieuwe visie of agenda recreatie en toerisme presenteren.

BRONNEN

Regeerakkoord VVD-CDA, Vrijheid en verantwoordelijkheid, 2010

ILG Bestuursovereenkomsten van de provincies Utrecht, Zuid-Holland, Noord-Holland

Provinciale websites.

DE ROL VAN STAATSBOSBEHEER EN PRIVATE NATUURBEHEERDERS

Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en de provinciale Landschappen en beheren grote delen van onze natuur. De meeste van deze gebieden zijn ook toegankelijk voor recreanten. Daarmee zijn deze natuurorganisaties een belangrijke leverancier van recreatievoorzieningen. Hun rol staat wel onder druk. Door de bezuinigingen – die ook de private organisaties treffen – worden organisaties gedwongen om scherpe keuzes te maken. Voor Staatsbosbeheer houdt dit bijvoorbeeld in dat gebieden buiten de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) niet langer tot de kerntaak behoren en wellicht zullen worden afgestoten.

Natuurorganisaties proberen creatief in te spelen op deze nieuwe realiteit. En dat is maar goed ook. Want natuurorganisaties en de door hun beheerde gebieden blijven in de toekomst van groot belang voor de natuur, en ook voor de recreant.

VOORBEELD HEERHUGOWAARD

HEERHUGOWAARD BESPAART MET NIEUWE AANPAK

Van aankopen, inrichten en beheren door de overheid, naar een aaneenschakeling van verschillende recreatie-elementen

De gemeente Heerhugowaard besloot in 2010 geen groot recreatiegebied te plannen, maar in te zetten op de recreatieve aantrekkelijkheid van het buitengebied. Er zijn rond Heerhugowaard al een aantal traditionele recreatiegebieden, en de gemeente wilde juist ook andere doelgroepen bedienen. Samen met ondernemers, bewoners en anderen werkt de gemeente nu aan meer vrijliggende wandelpaden, onder andere op boerenland, de ontwikkeling van het Poldermuseum tot cultuurhistorische pleisterplaats en recreatiewoningen in combinatie met een water- en natuurrijk recreatiegebied. Ook wil de gemeente recreatieve neventakken bij agrariërs stimuleren en de omvorming van voormalige agrarische bebouwing naar recreatiebedrijf vergemakkelijken. Deze investeringen komen in de plaats van een intensief recreatiegebied van circa 100 hectare, waarvoor oorspronkelijk 7 miljoen euro was gereserveerd. De nieuwe aanpak bespaart grofweg 1 à 2 miljoen euro op inrichting en daar komen de jaarlijkse besparingen op beheer nog bij.

Zie ook: Bureau BUITEN, Naar Buiten!, 2010. (<http://tinyurl.com/visieheerhugowaard>)

In dezelfde gedachtlijn, presenteren de ANWB en Terra Incognita 'Vrijtijdslandschappen op particuliere grond': bouwstenen om het buitengebied te transformeren tot een recreatief aantrekkelijk multifunctioneel landschap. De publicatie geeft schetsvoorbeelden van wat de omslag van vlakdekkende recreatiegebieden naar een aaneenschakeling van kleine recreatie-elementen zou betekenen voor het Groene Hart in de nabijheid van steden.

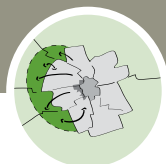
Nieuwe aanpak gemeente

Recreatie aanbod dat aanvullend is op wat er al is

1 tot 2 miljoen incidenteel en jaarlijkse besparingen op beheer

“Het is een hele andere manier van werken.

Als overheid moet je beschikken over veel overtuigingskracht: grondeigenaren of gebruikers moeten gaan zien dat recreatieve elementen rendabel zijn. En je moet stimuleren tot samenwerking: als onvoldoende ondernemers er iets willen, is het realiseren van dat wandelpad of theehuis misschien ook niet rendabel en aantrekkelijk.”

Gerlof Kloosterman, Gemeente Heerhugowaard

VOORBEELD RUSTPUNT.NU

“Het aantal mensen dat zich iedere keer weer aanmeldt als rustpunthouder is overweldigend!”

Fred Heemskerk, Rustpunt.nu

RUSTPUNT.NU

Rustpunten vullen de witte vlekken op de kaart

In gebieden met weinig horecagelegenheden bieden de Rustpunten de recreant een eenvoudige plek om uit te rusten, te schuilen en te genieten. Bewoners en ondernemers in het buitengebied richten voor passerende recreanten een herkenbare plek in, met in ieder geval streekeigen meubilair en een boomstamfietsenrek. Wandelaars en fietsers kunnen er een kopje koffie of thee drinken, een praatje aanknopen met de eigenaar, informatie over de regio vinden, even naar de WC of hun elektrische fiets opladen. Dit tegen een vrijwillige bijdrage. In Gelderland, Overijssel en Noord-Holland zijn inmiddels al ruim 370 Rustpunten ingericht.

Het initiatief voor de Rustpunten komt uit Deventer. Bewoners van het buitengebied wilden iets toevoegen aan het recreatieve aanbod. Uitgangspunten waren het realiseren van verrassende ontmoetingen en de trots op het eigen erf.

Provincie en gemeenten dragen financieel bij aan de investering, daarna heeft de overheid er geen omkijken meer naar en is het aan de Rustpunthouders zelf. Zij zorgen voor het onderhoud en voor de promotie van het Rustpuntennetwerk (onder andere via de website). Voor recreatiebedrijven en boeren met een recreatieve neventak versterkt het Rustpunt de bestaande bedrijfsactiviteiten. Maar ook andere bewoners van het platteland vinden het leuk om een Rustpunt aan te bieden. “Het werkt echt! Bedrijfsactiviteiten worden versterkt, verrassende ontmoetingen gecreëerd en recreanten worden blijvend aan de regio gebonden”, aldus Fred Heemskerk van Rustpunt.nu. Voor het in stand houden en realiseren van meer Rustpunten is er de Stichting Rustpunt.

Bewoners en ondernemers

Faciliteiten op locaties waar horeca ontbreekt, verrassende ontmoetingen

Overheid draagt bij aan investering, onderhoud en promotie privaat

3.

Ondernemers grijpen kansen

Ondernemers in het landelijk gebied willen bezoekers, gasten en anderen laten genieten van het landschap, de natuur, de rust en de sfeer. Zij bieden recreatievoorzieningen, nodigen mensen uit op de boerderij of stellen hun land beschikbaar voor een boerenlandpad. Zulke plekken in het groen zijn echter nog schaars, terwijl de behoefte hieraan steeds groter wordt.

Vraag naar beleefactiviteiten

Ondernemende boeren en buitenlui vragen zich af of er niet meer mogelijk is met groene recreatie die stad en platteland met elkaar in contact brengt. Zij zien een veranderende vraag, bijvoorbeeld naar beleefactiviteiten, naar contact met dieren, naar authenticiteit, soms met een vleugje nostalgie. Of juist naar comfort of sportieve uitdaging en spanning.

Ondernemers kennen de markt en kunnen flexibel inspelen op de veranderende vraag door de aangeboden activiteiten en voorzieningen aan te passen. Zo ontstaan nieuwe concepten zoals Boerengolf, Solexrijden, koeknuffelen, wakeboarden aan een kabelbaan, wavesurfing en de indoor visrivier.

Ondernemers hebben echter meer te bieden. Naast deze commerciële activiteiten zien zij ook kansen om publieke activiteiten en voorzieningen te organiseren. Dat gebeurt al met boerenlandpaden. Dus waarom ook niet met picknickplekken, ligweides, fietspaden, ruiterspaden of zwemplassen?

Ervaring recreatieschappen

Het kan goedkoper zijn wanneer ondernemers afspraken maken met overheden over het aanleggen en beheren van recreatievoorzieningen. Recreatieschappen hebben verschillende ervaringen met het overdragen van beheer aan ondernemers. Zo heeft bijvoorbeeld Recreatieschap Stichtse Groenlanden het beheer en onderhoud van Laagraven overgedragen aan de ondernemer die ook de voorzieningen aan de zwemplas exploiteert. Het terrein moet openbaar toegankelijk zijn, alleen op zwembare dagen mag er entree gevraagd worden.

Langjarige afspraken met grondeigenaren betekenen dat er geen grond hoeft te worden aangekocht. Soms kunnen gebouwen hergebruikt worden, waardoor de aanlegkosten lager zijn. Exploitatierisico's worden naar de ondernemer verplaatst, die hier creatieve oplossingen voor vindt. Arbeidskosten voor beheerwerkzaamheden kunnen goedkoper zijn dan ingehuurde arbeid.

Maatwerk

Een ondernemer kan voor het realiseren en beheren van openbare faciliteiten een kostendekkende vergoeding ontvangen van de overheid, of hij kan zijn investering terugverdienen in zijn commerciële recreatiebedrijf. Commerciële en publieke voorzieningen leveren samen een meerwaarde op: meer omzet in de plattelandswinkel, aanloop voor de horecagelegenheid of kanoverhuur, naamsbekendheid voor een bed&breakfast of vergaderaccommodatie. Deze meerwaarde is duidelijk, maar voor de ontwikkeling van zijn bedrijf moet de ondernemer gebouwen aanpassen en vergunningen aanvragen. Het verzilveren van deze meerwaarde vraagt daarom planologische ruimte in bestemmingsplannen, maatwerk en procedures die rekening houden met het investeringsritme van de ondernemer.

Afhankelijk van de lokale situatie zijn ook andere slimme combinaties mogelijk. De ondernemer kan afspraken maken met het waterschap over het graven van een visvijver of hondenzwemplek in combinatie met waterberging. Of hij realiseert natuur in het kader van het Subsiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer en maakt hierin tevens speel- en struinmogelijkheden. Deze combinaties vergroten echter wel de afhankelijkheid van overheidssubsidie.

Samenwerking

De recreatieondernemer kan publieke vrijetijdsvoorzieningen realiseren op zijn eigen terrein of in zijn eigen gebouwen, maar hij kan ook samenwerken met andere ondernemers in de regio. De buurman van een horecagelegenheid kan bijvoorbeeld verschillende wandelroutes aanbieden. Vanuit de meerwaarde die dat oplevert kan de recreatieondernemer de buurman vergoeden. Gezamenlijk kunnen zij de recreant een aantrekkelijk totaalplaatje aanbieden en zijn ze voor de overheid een interessante gesprekspartner in gebiedsontwikkeling.

Ondernemers in gebiedsontwikkeling

We zien (nog) weinig voorbeelden van ondernemers die in samenwerking met overheden openbare recreatievoorzieningen aanleggen en beheren. Ondernemers zien de kansen nog niet altijd, zij weten hun ambities en plannen nog niet goed onder de aandacht van beleidsmakers te brengen.

Belangrijke aandachtspunten voor de ondernemer zijn:

- Ken de vraag van uw doelgroep en vertaal dit naar uw bedrijf en omgeving. Gebruik hiervoor bijvoorbeeld de Recreantenatlas dagrecreatie.
- Weet waar de ontbrekende schakels in het publieke recreatieaanbod zich bevinden. Bijvoorbeeld dat ene ontbrekende stukje fietspad of de behoefte aan een toeristisch overstappunt. Probeer relaties te vinden met uw gat in de markt.
- Benader de overheden (gemeente, provincie, recreatieschap) en speel in op hun ambities.
- Versterk uw rol als partner in gebiedsontwikkeling door samen te werken en uw kennis te delen en te vergroten (zie ook 'Sleutels voor innovatie in recreatie en ruimte' van het STIRR).
- Samen sta je sterk: zoek aansluiting met andere ondernemers en maatschappelijke organisaties, natuurorganisaties en groepen burgers. Creëer gezamenlijk een aantrekkelijk recreatief totaalplaatje.
- Werk samen aan een goede marketing en promotie van de streek of regio.
- Ga tijdig met de gemeente in gesprek over het bestemmingsplan en de regelgeving voor ontwikkeling recreatieve voorzieningen.

Lees verder

www.recroninnovatiecampagne.nl

www.recreatieenruimte.nl

ONDERNEMEN IN RECREATIE

- De gastvrijheidseconomie heeft een omvang van ruim 35 miljard euro. Dat is circa 3% van het bruto Binnenlands product, goed voor ca. 447.000 banen, een aandeel van 4%.
- Het overgrote deel van de bestedingen (69%) is te relateren aan dagtochten (dagrecreatie).
- Een goed aansluitend vrijetijdsaanbod draagt bij aan de concurrentiepositie van een regio.
- Maatschappelijke meerwaarden van de vrijetijdseconomie zijn de bijdrage aan de sociale cohesie, welzijn, gezondheid en ontspanning.
- Nederland telt circa 7000 verblijfsaccommodaties, met in totaal ruim 1 miljoen slaapplekken (2009), daarnaast zijn er circa 5000 B&B's in Nederland (2009).
- Multifunctionele boeren werken steeds professioneler en de omvang van de activiteiten neemt toe. Dit leidt tot meer inkomsten per bedrijf. In 2009 zijn er:
 - 2200 agrarische bedrijven een toeristisch-recreatieve neventak, hun gemiddelde jaaromzet is circa 53.600 euro;
 - 2250 bedrijven met boerderijverkoop, met een gemiddelde jaaromzet van 60.000 euro per bedrijf;
 - Ongeveer 500 bedrijven die doen aan boerderijeducatie.
- Nabij de steden bieden vooral bestaande of voormalige agrarische bedrijven kansen voor recreatie. Zo bevinden zich in de zone van 5 km ten westen van de agglomeratie Utrecht circa 400 agrarische bedrijfsvestigingen en circa 95 recreatieve bedrijven.

BRONNEN

Gastvrij Nederland, Sectorvisie, 2011

www.monitorvrijetijdtoerisme.nl

Wageningen UR, Kijk op multifunctionele landbouw 2007-2009, 2010

Bureau BUITEN

GROND VOOR RECREATIE?

Na het bekend worden van de bezuinigingen op RodS en de EHS verkende Fagoed-financiering nieuwe mogelijkheden op de grondmarkt. Fagoed is een beleggingsfonds dat agrarische onroerende zaken financiert. Het fonds koopt landbouwgronden en geeft die in erfpacht uit aan de oorspronkelijke eigenaar/ondernemer. Zo wordt de waarde van de grond liquide gemaakt en kan de ondernemer nieuwe investeringen doen op zijn bedrijf, bijvoorbeeld in een recreatieve neventak. De oorspronkelijke eigenaar mag zijn grond altijd terugkopen.

Fagoed onderzoekt de komende maanden of dit model ook ingezet kan worden voor grond met een recreatieve of natuurbestemming. Er zijn hiervoor al diverse gesprekken gevoerd en betrokken partijen zijn voorzichtig optimistisch. Belangrijke punt zijn de risico's en de (potentiële) waardeontwikkeling.

“Het is op dit moment al mogelijk om recreatievoorzieningen binnen het agrarisch bedrijf te financieren via Fagoed. Zolang de financiering maar gekoppeld blijft aan de landbouwgrond.”

Kees Kaffka, (directeur Fagoed):

VOORBEELD KINDERBOERDERIJ

“Door de kinderboerderij en zorgtak kunnen we de belemmeringen van het boeren in een stedelijke zone omzetten in een kans. We willen niet stilstaan, maar meerwaarde creëren voor ons bedrijf én de omwonenden”

Familie Jansen

KINDERBOERDERIJ HILVERSUMSE MEENT

Boer realiseert gemeentelijke wens: De overheid als afnemer van ‘publieke’ voorziening

De bewoners van woonwijk de Hilversumse Meent en de gemeente Hilversum willen graag een kinderboerderij. Tijdens een bewonersavond legt de gemeente het dilemma op tafel: we werken graag mee, maar de gemeente heeft niet voldoende geld voor realisatie en beheer van zo’n voorziening. De familie Jansen, melkveehouder in de buurt en aanwezig tijdens deze avond, biedt aan mee te denken over de realisatie van een kinderboerderij op hun erf. De familie wil de kinderboerderij combineren met het melken van koeien en dagbesteding voor mensen met een zorgvraag. Daarnaast moeten gasten er ook een kop koffie kunnen drinken en wil de familie Jansen educatieve activiteiten aanbieden.

Het agrarisch bedrijf en de gemeente werken nu gezamenlijk aan de realisatie van de kinderboerderij. Er zijn zeker nog stappen te zetten, onder andere op het vlak van regelgeving en detaillering van de plannen, maar de vooruitzichten zijn veelbelovend. Dit initiatief is uniek voor Nederland: een agrarisch bedrijf dat mede voor de overheid een kinderboerderij realiseert. De gemeente draagt bij aan de beheerkosten en zorgt voor verbetering van de bereikbaarheid vanuit de wijk. Deze bijdrage is lager dan bij een reguliere exploitatie waarbij het beheer volledig in handen is van de gemeente of een stichting. De ligging van de kinderboerderij naast het erf van het bedrijf en de slimme combinatie met de melkveehouderij en zorg maakt dit mogelijk. Winst dus voor bedrijf, overheid en recreant!

Initiatief ondernemer

Speelt in op wensen burgers

Overheid en ondernemer delen kosten voor beheer

VOORBEELD MARIËNWAERDT

HEERLIJKHEID MARIËNWAERDT

Heerlijkheid Mariënwaerd: exploitatie van het landgoed als vrijetijdslandschap

Heerlijkheid Mariënwaerd is, met zo'n 250.000 bezoekers per jaar, een geliefde recreatieve bestemming voor wandelaars, fietsers en andere recreanten uit midden Nederland. Het is tevens een particulier landgoed van 900 hectare in de Betuwe dat sinds 1734 in beheer is van de huidige familie. Het landgoed is geheel openbaar toegankelijk en een 100% ondernemersinitiatief.

Basis van het landgoed is gelegen in de landbouw: biologische akkerbouw, fruitteelt en melk- en slachtvee. De afgelopen jaren is het landgoed meer en meer toegankelijk gemaakt voor recreanten. Zo kunnen de bezoekers die komen voor de Landgoedwinkel, de imkerij, de B&B en de restaurants optimaal genieten van de omgeving. De provincie Gelderland en de gemeente Geldermalsen droegen financieel bij aan de realisatie van de grote parkeerplaats, die ingericht is als toeristisch overstappunt. Het landgoed is tevens decor voor verschillende kleine en grote evenementen, waaronder de bekende Landgoedfair, waar in 2011 ruim 40.000 bezoekers op afkwamen. De openbare toegankelijkheid (met onder andere vier uitgezette wandelroutes) en het landschapsschoon vormen de basis voor de recreatieve aantrekkingskracht van de winkel, de restaurants en de evenementen. Beide versterken elkaar waardoor er voor bezoekers een aantrekkelijke bestemming met zowel openbare als commerciële voorzieningen ontstaat.

Initiatief ondernemer

Speelt in op wensen burgers

Commerciële en openbare voorzieningen versterken elkaar

Doorkijk 2020:

Hoe zou het zijn als...

Hoe zou het zijn als de overheid vrijetijdsaanbod realiseert in samenwerking met ondernemers en gebruikers?

Wethouder Wanda van de Laar van de gemeente Waterveld gaat om tafel met de agrarische natuurvereniging, de plaatselijke jachthaven, het waterschap en de buurtvereniging van de nieuwbouwwijk om te kijken hoe ze gezamenlijk een goede recreatieomgeving kunnen bouwen. Watergangen die toch al natuurvriendelijke oevers krijgen, blijken in een moeite door kanovriendelijk gemaakt te kunnen worden. Als de gemeente een kanosteiger bouwt, wil de jachthaven die de komende tien jaar wel onderhouden. De boeren maken een plan voor een netwerk van wandelommetjes vanuit de nieuwbouwwijk het landschap in, compleet met picknickplekken en trekpontjes. Één boer wil een pleisterplaats beginnen en coördineert het proces, zijn bedrijf heeft een centrale plek in het netwerk. Voor de eerste aanlegkosten start de buurtvereniging van de nieuwbouwwijk een crowdfundingactie die veel lokale publiciteit genereert. Ook dragen de gemeente en provincie een steentje bij. De jaarlijkse kosten voor het wandelnetwerk worden aan de grondeigenaren betaald uit een fonds dat wordt gevuld door de gemeente, de pleisterplaats en verschillende sponsors. In haar column in het Waters Weekblad brengt de wethouder regelmatig verslag uit van de ontwikkelingen onder de titel 'Wanda wandelaar' of 'Wanda peddelaar'.

Hoe zou het zijn als ondernemers medeverantwoordelijkheid nemen voor publieke recreatievoorzieningen?

Paul en Petra van der Plas hebben een melkveebedrijf in een gebied waar het waterschap op zoek is naar ruimte voor waterberging. In de streek is geen natuurswemwater aanwezig. Van der Plas legt een grote zwemvijver aan die openbaar toegankelijk is, en die in de winter bruikbaar is voor waterberging. De gemeente draagt bij met de realisatie van een parkeerplaatsje en fietsenrekken en het waterschap organiseert het graven van de plas, de aanleg van een zandstrandje en de basisbeplanting. Het recreatieschap neemt de vijver op als fietsknooppunt en controleert de zwemwaterkwaliteit. Van der Plas onderhoudt de vijver en parkeerplaats, en krijgt een vergunning voor een kleine horecavoorziening. Hiervoor wordt een blokhut geplaatst die ook als clubhuis fungeert van de schaats- en skeelervereniging. Een plaatselijk groepje jongelui met reddingszwembrevet werkt bij mooi weer bij toerbeurt in de blokhut; in minder drukke tijden doet de boer de verkoop tussen de bedrijven door. Na strenge vorst neemt de lokale schaatsvereniging de plas (die in de winter veel groter is en aan de randen niet zo diep) in gebruik als ijsbaan voor het dorp. Vanuit de blokhut wordt koek-en-zopie verkocht. Uit de eerste chocolademelkverkoppen financiert Van der Plas een veegmachine voor de schaatsvereniging.

Hoe zou het zijn als burgers zelf bijdragen aan hun eigen vrijetijdslandschap?

Fred en Fieke Flensburg fietsen graag. Als het meezit, krijgen ze hun twee pubers ook mee. Favoriet zijn de elk seizoen wisselende gps-fietspeurtochten. Via de website van het pleisterplaatsennetwerk laden de kinderen de eerste aanwijzing in hun mobieltje. Die leidt ze naar steeds weer een andere interessante plek in het fietsnetwerk voor een nieuwe aanwijzing. En het mooie is, ze weten zeker dat de routes en plekken de moeite waard zijn. Ze werken er namelijk zelf aan mee, net als veel andere bewoners. Zo kunnen ze profiteren van de inzichten van hun buurtbewoners en hun eigen ervaringen delen. Interessant, want wie kent de omgeving beter dan de bewoner in de regio? Zelf een route uitzetten kost even tijd, maar alle nieuwe ontdekkingen zijn meer dan de moeite waard!

HOE ZOU DAT ZIJN?

Het kan zijn dat recreanten dan een kwalitatief beter aanbod krijgen, leuker, beter verspreid, over een groter gebied, met een breder beeld van het platteland...

Het kan zijn dat overheden dan een vitaler platteland realiseren, zowel sociaal als economisch gezien...

Het kan zijn dat ondernemers meer kansen krijgen en hun ondernemingen waardevaster worden...

Het kan zijn dat burgers, markt en overheid samen de verantwoordelijkheid nemen voor een aantrekkelijk vrijetijdslandschap...

Het is het proberen waard!

FICTIEF VOORBEELD INVESTERINGSZONES

INVESTERINGSZONES VOOR RECREATIEONDERNEMERS?

Recreatieondernemers zijn gebaat bij een aantrekkelijke omgeving. Ze kunnen inspiratie opdoen bij winkeliers en ondernemers op bedrijventerreinen. Voor hen bestaat namelijk sinds 2009 de 'Experimentenwet Bedrijven InvesteringsZones (BIZ)'. Een BIZ is een afgebakend winkelgebied of bedrijventerrein waarbinnen ondernemers gezamenlijk investeren in de kwaliteit van hun bedrijfsomgeving, bijvoorbeeld veiligheid en ruimtelijke kwaliteit.

Voor verbetering van het afgebakende gebied stellen de ondernemers een plan op, waar de meerderheid van de bedrijven achter moet staan. Op basis hiervan kan de gemeente dan bij alle ondernemers een bijdrage in rekening brengen voor de uitvoering van het plan. Deze bijdrage komt in een fonds van waaruit de plannen van de ondernemers gefinancierd worden. Op deze manier werken ondernemers samen aan de uitstraling van hun bedrijf en omgeving, wordt verwaarlozing tegengegaan en de saamhorigheid vergroot. De verplichte betaling en de fondsconstructie is een oplossing voor het probleem van de free-riders: ondernemers die niet willen meebetalen, maar wel zouden profiteren van de investeringen. Het effect wordt versterkt wanneer de overheid haar investeringen tegelijk uitvoert.

Kan dit model ook in de recreatiesector toegepast worden? Met name in winkelgebieden blijkt het instrument goed te werken. Deze ondernemers hebben veel belang bij een aantrekkelijke omgeving. En dáár ligt nu ook de kracht voor recreatie: ook recreatieondernemers hebben groot belang bij een aantrekkelijke omgeving.

In het gezamenlijke BIZ-plan kunnen maatregelen opgenomen worden voor groene aankleding, extra recreatieve wandel- of fietspaden, gezamenlijke parkeervoorzieningen, fietsoplaadpunten, Rustpunten, maar ook marketing of promotie. Vanuit het fonds kunnen andere eigenaren in het gebied gestimuleerd of gecompenseerd worden om bijvoorbeeld een wandelpad aan te leggen. De overheid kan de samenwerking tussen ondernemers stimuleren door bij te dragen aan bepaalde maatregelen of bestaande subsidiepotten gericht in te zetten. Tijd voor een praktijkexperiment om de mogelijkheden en kansen te verkennen!

FICTIEF VOORBEELD WEBSHOP

www.recreatieopparticulieregrond.nl

Webshop openbare recreatievoorzieningen brengt vraag en aanbod bij elkaar

Hoe brengen we vraag en aanbod bij elkaar? Ondernemers zien kansen en hebben openbare recreatievoorzieningen in de aanbieding, burgers en recreanten willen graag genieten van buiten. Via deze webshop zetten samenwerkende ondernemers en grondeigenaren hun aanbod in de etalage. Ook het aanbod van natuurbeheerders kan toegevoegd worden. Overheden, maar ook buurtverenigingen of bedrijven kunnen een bankje, wandelpad of ligweide voor bepaalde tijd 'afnemen' van een samenwerkingsverband van ondernemers en grondeigenaren. Er wordt een vaste prijs afgesproken, waarvoor ook het beheer gedurende de contractperiode wordt geregeld. De locatie wordt bepaald in overleg met de afnemer. De picknickbank en het wandelpad zijn voor iedereen toegankelijk. Wordt er onvoldoende gebruik van gemaakt, dan kunnen ze na de contractperiode opgeruimd worden. Anders wordt het contract voor een volgende periode verlengd. De bestemming van de grond blijft in principe ongewijzigd.

Recreatie op particuliere grond

Publieke recreatievoorzieningen op particuliere grond

Via www.recreatieopparticulieregrond.nl bieden ondernemers en grondeigenaren op het platteland openbare recreatievoorzieningen aan. Klanten zijn gemeenten, regio's, recreatieschappen en wijk- en buurtverenigingen.

Uw Winkelwagen > Uw gegevens > Bestellen

Welkom

Uitleg
Maatwerk
Sponsoring
Contact

Uw regio

Kies provincie
Kies gemeente
Kies Vereniging

Aanbod

- Wandelen
- Fietsen
- Paardrijden
- Picknickbank
- Rustbank
- Ligweide / speelveld
- Rustpunt ©
- Parkeerplaats auto
- Parkeerplaats fiets
- Meewerktuin
- Speelbos
- Waterspeelplek
- Pluktuin
- BBQ plaats
- Uitkijktoren
- Vissteiger
- Vissteiger minder validen
- Aanlegsteiger
- Passantemplaat
- Zwemplas
- Kanoroute
- Trekpontje
- Steiger polsstokspringen
- Hondenuitlaatrout
- Hondenspeelveld
- Hondenzwemplas

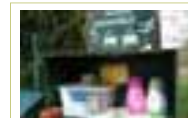
Nieuw in ons aanbod!

Hondenzwemplas

Vanaf € 1.250,00*
per jaar

meer info
bestel

Rustpunt ©
Incl. koffie-theepunt,
e-bike opladen, routeinfo en
WC

Vanaf € 3.250,00*
per jaar

meer info
bestel

Waterspeelplek
i.c.m. waterberging,
incl info/paneel

Vanaf € 1.550,00*
per jaar

meer info
bestel

Meest bestelde producten

Wandelpad
Boerenland

Vanaf € 0,65*
per meter per jaar

meer info
bestel

Picknickbank

Vanaf € 825,00*
per jaar

meer info
bestel

Vissteiger

Vanaf € 1.160,00*
per jaar

meer info
bestel

* Prijzen zijn fictief

Vertel verder...

Een vitaler platteland,
beter aanbod voor recreanten,
meer kansen voor ondernemers.

COLOFON

Deze brochure is een uitgave van de Taskforce Multifunctionele Landbouw, in samenwerking met Bureau BUITEN (www.bureaubuiten.nl) en Veelzijdig Boerenland (www.veelzijdigboerenland.nl).

Opdrachtgever

Taskforce Multifunctionele landbouw
Uitgave november 2011

Auteurs

Anneke van Mispelaar, Bureau BUITEN
Jeroen Laro, Bureau BUITEN
José van Miltenburg, Veelzijdig Boerenland

In samenwerking met

Ko Droogers, ANWB
Frank Stroeken, Terra Incognita
Ineke den Heijer, Xplorelab Provincie Zuid-Holland
Peter de Waal, Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie
Marten Meijers, Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie

Eindredactie

Marjel Neefjes, Communicatiebureau de Lynx,

Vormgeving

Annemarie Wijmenga, Communicatiebureau de Lynx,

Fotoverantwoording

Nationaal Archief: 8	Fred Heemskerk: 29
Anneke van Mispelaar: omslag, 1, 4, 5, 13, 20, 23, 39, 40	Gemeente Heerhugowaard: 27
Bureau BUITEN: 45	Heerlijkheid Mariënwaerd: 39
Désirée Verkaar: 17	Maartje Jansen: 37
Ellen Oomen: 19	RECRON: 12
	Taskforce Multifunctionele Landbouw: 2, 10, 30, 46, 49

Download

Deze publicatie is te downloaden via www.multifunctionelelandbouw.nl

*Aan de inhoud van deze brochure kunnen geen rechten worden ontleend.
Overname van passages is toegestaan, mits met bronvermelding.*

Nederlanders recreëren graag in het groen buiten de steden. De voorzieningen die daarvoor nodig zijn, worden niet meer automatisch door de overheid verzorgd. Dit leidt tot nieuwe kansen voor recreatie, platteland en landschap. In deze brochure leest u hoe recreanten, overheden en ondernemers gezamenlijk kunnen zorgen voor een aantrekkelijke groene vrijetijdsomgeving.

